

NÁŠ PRVNÍ OBRAZ JE DÁREK K NAROZENÍ-
nám: *Jan Evang. Purkyně* narodil se dne 17. pro-
since r. 1787. U mužů, jakým byl Purkyně, čítají se
narozeniny arci jinak než dle dát kalendáře. První
křesťané zaznamenávali sobě den, kdy mučeník
trpěl za přesvědčení své po prvé, co den jeho naro-
zení; učenec zas čítá narozeniny své ode dne, kdy
nějakou velkou pravdu odkryl, — a takových na-
rozenin má Purkyně mnoho.

Soud o obraze našem ponecháváme obecenstvu.
Na výraz tváří, jakou byla Purkyňova, nestačí ani
umění Lawrence nebo Rembrandta. Byla to tvář ne-
obyčejná — slovanský typ na ideální produševněnost
povznešený. Ještě byla výmluvně krásna, když tělo
již pokryto rubášem.

Co bychom mohli říci o jeho životě? Velký uče-
nec, velký Čech, velký Slovan, velký člověk. Stál
u kolébky světlonosné, ba nejdůležitější vědy, fysio-
logie, a stál u kolébky českého národa; oběma byl
dobrým geniem pro celý další jich život. Fysiologie
má od něho epochální nauku o tvořivu těl orga-
nických, o »buňkách« a »zrněčkách«; a tímtež bys-
tře zkumným okem vypátral každé »zrněčko«,
z kteréhož mohl vzklíčit život český. On byl »čtenář
života« nad čtenáře všechny. V tom velkém Písmě
svatém, jež nazýváme přírodou, stojí jmeno jeho
psáno v *Knize proroků*, a psal-li, třeba ne v účeli
tom, do svého jmena »Evangelista«, — on evange-
listou, *blahověstem* byl! Ve všem tělesném nalezal
myšlénku, a každou svou myšlénku oděl v jasné

tělo. Přítel Šafaříkův a Jungmannův, přítel Goethův a Lessingův, přenesl on české jméno své přes celou Evropu, a zapsav je do vědy přenesl slávu našeho národa na všechny věky. Praví se, že mnohý by se stal velkým, kdyby měl pobídky; vpravdě velkým že je ale ten, kdo má v sobě pobídky sám, — Purkyně je vpravdě velkým.

Nesmírná čilost jeho trvala až do posledních dnů kmetských a přenášela se na jiné. Sečíst se nedá, co vše povstalo u nás přímou či nepřímou pobídkou jeho. Ovšem vycházela každá pobídka jeho z ducha na démant vyzralého, vycházela z půdy zdravé, z pozorování *přírody*. »Nevím, proč naši básníci neváží podnětů z přírody,« podotknul kdysi k Hálkovi, »je tak pestře bohata, tak hluboka a vznešena, že by musily povstat zpěvy netušené krásy.« Semínko vržené padlo do půdy nad jinou vděčné.

»Zdá se mi vždy, když písně skládám,« pravil pak Hálek, »jako bych vil věnec kolem skrání Purkyňových.«

A uvil mu věnec nesmrtelný.

MÍNIL TUREK DOOPRAVDY, ŽE ZDUPANÉ KO-
sovo pole nikdy více se nezazelená? Čerstvé mohyly
alexinecké a deligradské že pochovaly veškerou již
budoucnost Srbů? Padlo tam mnoho mladobujných
hlav srbských, mnoho! Klesaly jako květy při seno-
seči, ale nepřítel se zmýlil, Srbové znova postavují
se mu tváří v tvář —

*napsali jsou lísteček mu drobný,
poslali jsou po sokolu ptáku —*

a vítězný skřek sokola jejich zazněl již nad svale-
nými hradbami adliéžskými a mramorskými!

Je to týž sokol, jehož silné perutě poznaly již kňa-
ževacké valy a tresibabské výšiny. Týž, jehož znají
Babina Glava, Pandiral a Ršavce. Týž, který obdi-
vuhodným kruhem přeletěv hory sv. Štěpána, způ-
sobil Turkům velikou porážku dne 26. srpna 1876
na pravém břehu Moravy. Týž *Horvatović*, jenž,
když národ již vše byl ztratil, zachoval národu
alespoň čest. Jinak se díváme letos na loňskou válku
srbskou, než jsme se dívali tehdáž, jinak posuzujem
dnes, když odehrány děje rusko-tureckých bojů
letošních, loňské boje malého národa s národem
obrem, a jinak posuzujem tehdejší vůdce jeho. Ale
tolik musíme říci vzdor nedotknutelnému jmenu
Černajeva, že *Horvatović* byl již vloni z vůdců srb-
ských nám všem nejsympatičtější. Jeť cos nápadně
podobného mezi ním a hrdinným Osmanem, jehož
jmeno také kladeno nad jména Mehmeda Aliho i Su-

lejmana, vůdců hlavních, a jehož činnost zachovala lesk zbraním tureckým, třeba podlehaly.

Horvatović je pravý voják a pravý vojevůdce. K hrdinné pěsti dáno mu i hrdinné oko. Té pěsti jeho svěřen teď osud srbského národa. »Vezmi ostrou šavli překládací,« volá za ním povzbuzující národní píseň, »nezapomeň střelu šestikřídlou!« Jakž zajásá guslarský zpěv teprv pak, až život bude zabezpečen! Národ srbský teď znova tiskne pušku k tváři, jako fénix vrhá se do ohně, aby z něho vyšel omládlý, vzpružený pro věky. Vyjde vítězný. Přilbu odhodí — ať bující břechtán ji obrůstá a kryje! — krunýř odloží — ať se v něm kolébají hrající si děti! — národ se oddá pracím ducha a míru. Štěstí národa bude hrdinovi vojevůdci odměnou nad zlato a slávu.

Krvavý mají Srbové »svátek Božićův« — vánoce. Jsou to rudé červánky jasného dne.

Krásný mají letos Srbové svátek Božićův a posvěťí jej na pláních Starého Srbska, mezi bratřími, dodnes pod jhem Turkův úpíícími. Jak zní vánoční pověst srbská? Rok co rok přilétají tři ptáčkové odněkud s nebes. Jeden přináší hrozen z révy, »aby Srbové napili se vína«. Druhý přináší klásek na pšeničném stéblu, »aby Srbky napekly koláčů«.

Třetí bratrské všem pozdravení:

*Srbové necht' mezi sebou vroucně
obejmou a líbají se — bratři!*

PODÁVÁME DNES OBRAZ HUDEBNÍHO VIR-
tuosa. »Hudebníka« v nejvznešenějším slova smyslu,
mluvíme-li slovy výtečného estetika a krajana na-
šeho Ambrosa, jenž architekturu nazval »ztuhlou
hudbou«. Mistr *Zítek* podává nám skladby obrovské,
vznešené symfonie, jichž geniální myšlenkový vzlet
a obdivuhodná harmonie plní české srdce radostnou
pýchou a cizinu spravedlivým obdivem.

Čím Ladislav Čelakovský je českému básnictví,
Bedřich Smetana české hudbě, Jaroslav Čermák čes-
kému malířství, tím je *Zítek* českému stavitelství —
čtyři ti mužové povznesli české umění na výš svě-
tovou. A jako se chlubí Němci svým Schlüterem a
Schinklem — abychom zde nemluvili o čelnějších
velikánech italských a francouzských — můžeme my
se chlubit svým *Zítkem*. *Zítek* je z žijících archi-
tektů nejpřednějším zástupcem moderní renesance.
Sama podstata umění stavitelského zahrnuje v sobě,
že číselně díla umělce jednotlivého nevykazují řadu
dlouhou; také toho ovšem není třeba. Angličané a
s nimi celý vzdělaný svět znají jméno Chr. Wren,
byť byl nepostavil nic jiného než chrám sv. Petra
a Pavla. Přece je *větších* děl *Zítkových* již více:
op. I. Museum výmarské, jež v sobě kryje zname-
nité odysseovské kresby Prellerovy; op. II. Národní
divadlo české; op. III. karlovarské kolonády; op. IV.
právě vyrůstající Dům umělců na Rejdišti praž-
ském.

Nám je a také zůstane *NÁRODNÍ DIVADLO
ČESKÉ* nejdůležitějším dílem *Zítkovým*. Máme

o svém národním divadle zde rozmlouvat šíře, nyní právě, kdy se o něm mluví zas všude a den co den? Národní divadlo je kusem české historie, skvělým pomníkem nynějšího našeho znovuzrození. Co zažilo divokého posměchu od cizákův, co ústrků od lidí vlastních! Vyslovována opět a opět nedůvěra ve zdar podniku, avšak veden nadšenou vírou několika mužův český lid neustál, a ejhle — před jásajícím zrakem naším vznáší se téměř dokončené dílo lahody netušené. Ovšem, lepším rukou než rukou Zítkovým nemohl národ svěřovat oběti své! A stavěl tu veškerý »národ sobě«! Co tu v mramor a žulu utuhlého nadšení, co tu jasných i kalných vzpomínek nás všech, od onoho památného dne velikolepé slavnosti základní, kdy každé oko české se zarosilo slastí, přes dobu zlého rozkolu, kterouž sobě ve prospěch budoucnosti národa zapamatujme všichni!

Národní divadlo české je Praze potřebou. Krása naší Prahy je světoznámá, ale v mosaikový obraz ten krásný zasazena dílem Zítkovým perla. Jen levý břeh Vltavy vyznačoval se po tu dobu zvláštnostmi dojemnými, jakými se jiná města honositi nesmějí; pravý břeh, vyjma bohatý arcí jeho profil věžový, obrazil jen budovní moře všech velkých měst. Národním divadlem, stojícím na velevýhodném místě a zdaleka viditelným, dodána malebnost i břehu pravému.

Je to dílo nesmrtelné. A přec je mistr Zítek ještě muž mladý, muž v plné, kypící síle své. Je-li pak většího štěstí nad to: být mlád a být již nesmrtelným!